

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

«SÖZLÜK ÖZGÜRLÜKTÜR»

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

TÜRKİYE YÜZYILI
maarif
MODELİ

TEMEL EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

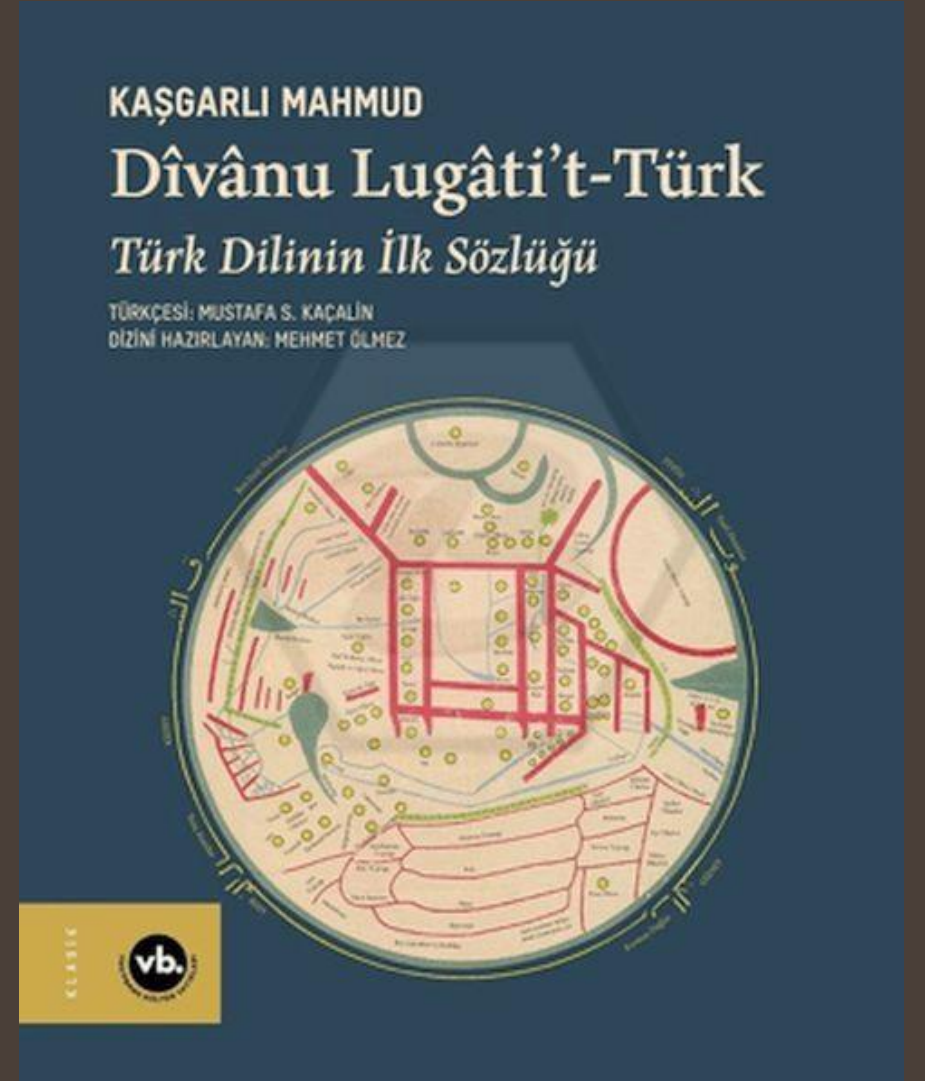
*Dilimizin
Zenginlikleri*

Köklerden geleceğe...

Sözlük Özgürlüktür

tegm.meb.gov.tr

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ SÖZLÜK ÖZGÜRLÜKTÜR

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

İlkokul/Ortaokul/Lise Etkinlik Uygulama Rehberi

- a) Anlat Bakalım
- b) Bilen Oturur
- c) Kelime Türetme
- d) Anlamını Bul
- e) Baş Harflerini Deęiřtir
- f) Beyin Fırtınası
- g) Bu Nedir?
- h) Hatırlatmaca
- i) Sözcük Yerleřtirme

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

LİSE ÖRNEK ESER LİSTESİ

Safahat (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

Yunus Emre Divanı (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

İlimlerin Sayımı (11, 12. sınıflar)

Mîzânü'l-Hak (10, 11, 12. sınıflar)

Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

Leyla vü Mecnun (11, 12. sınıflar)

Rind ile Zahid Sıhhat ile Maraz (11, 12. sınıflar)

Ahlak Dersleri (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

Siyasetname (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

Pendname-i Attar Şerhi (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar) Tehzibül Ahlak
(Hazırlık, 9, 10, 11, 12. sınıflar)

Ariflerin Delili (10, 11, 12. sınıflar)

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ YILLIK EYLEM PLANI

EKİM

TÜRKÇENİN BİLİNEN İLK
YAZILI METİNLERİ ORHUN
YAZITLARI

İl geneli "Sözlük Tasarım Yarışması" yapılır. **

KASIM

KÂŞGARLI MAHMUD VE
TÜRK DİLİNİN İLK
SÖZLÜĞÜ

Tüm sınıflarda "Anahtar Kelimelerle Hikaye Yazma" etkinliği yapılır.
İl geneli "Deneme Yarışması" yapılır. **

ARALIK

YUSUF HAS HACİB VE
TÜRK EDEBİYATINDA İLK
SİYASETNAME

Tüm sınıflarda "Kare Bulmaca" etkinliği yapılır.

ŞUBAT

TÜRKÇEDE ATASÖZLERİ
VE DEYİMLER

Tüm sınıflarda "Atasözü/Deyim Resimleme" etkinliği yapılır.

MART

MEHMET ÂKİF ERSOY VE
TÜRKÇE

Öğrencilerden İstiklâl Marşından seçilecek en az üç kelimenin yer
alacağı anlamlı bir cümle ve afiş oluşturması istenir.

NİSAN

TÜRKÇEDE BEYİTLER VE
BEYİT EZBERLEME

İl geneli "Video Yarışması" yapılır. **

MAYIS

YUNUS EMRE'NİN
TÜRKÇESİ

İl geneli "Tişört Tasarımı" yarışması yapılır. **

HAZİRAN

DİLİMİZİN
ZENGİNLİKLERİ YIL SONU
ŞÖLENİ

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

ORHUN YAZITLARI

Türk adının, Türk milletinin isminin geçtiği ilk Türkçe metin.

İlk Türk tarihi. Taşlar üzerine yazılmış tarih.

Türk devlet adamlarının millete hesap vermesi, milletle hesaplaşması.

Devlet ve milletin karşılıklı vazifeleri.

Türk nizamının, Türk töresinin, Türk medeniyetinin, yüksek Türk kültürünün büyük vesikası.

Türk askeri dehasının, Türk askerlik san'atının esasları.

Türk gururun ilâhi yüksekliği. Türk feragat ve faziletinin büyük örneği.

Tonyukuk Yazıtı, 720-725 senelerinde Tonyukuk'un kendisi tarafından dikilmiştir. Bu yazıtta, Türklerin savaş stratejileri, bağımsızlık mücadelesi için verilen savaşlar, Bilge Tonyukuk'un Türk milleti için verdiği mücadeleler göze çarpmaktadır.

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

ORHUN YAZITLARI

- Göktürk Yazıtları (Orhun Abideleri), Göktürklerin ünlü hükümdarı Bilge Kağan devrinden kalma, yazılı, dikilitaşlardır.
- Kültigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk adına dikilen bu anıtlar konu ve dil bakımından önemli eserlerdir.
- Abidelerin yazarı Yollug Tigin'dir.

KÜLTİGİN

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ ORHUN YAZITLARI

Kül Tigin Yazıtı, [Kül Tigin](#)'in ağabeyi ve Göktürklerin kağanı Bilge Kağan tarafından, 732 yılında, kardeşi adına, kardeşinin hizmetlerinden dolayı ona duyduğu minneti göstermek amacıyla dikilmiştir. Bu yazıtta Bilge Kağan konuşur.

Kül Tiğın Yazıtı, Moğolistan'da [Orhun Yazıtları](#) Müzesi'nde ziyaretçilere sergilenmektedir.

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

ORHUN YAZITLARI

Bilge Kağan Kitabesi, [Türk dilinin](#) en eski yazıtlarındandır.

Bu yazıt, [Bilge Kağan](#)'ın ölümünden (734) bir yıl sonra (735), kendi oğlu olan [Tengri Kağan](#) tarafından diktirilmiştir.

Bu yazıtta da konuşan, [Kül Tigin](#) yazıtında olduğu gibi Bilge Kağan'dır.

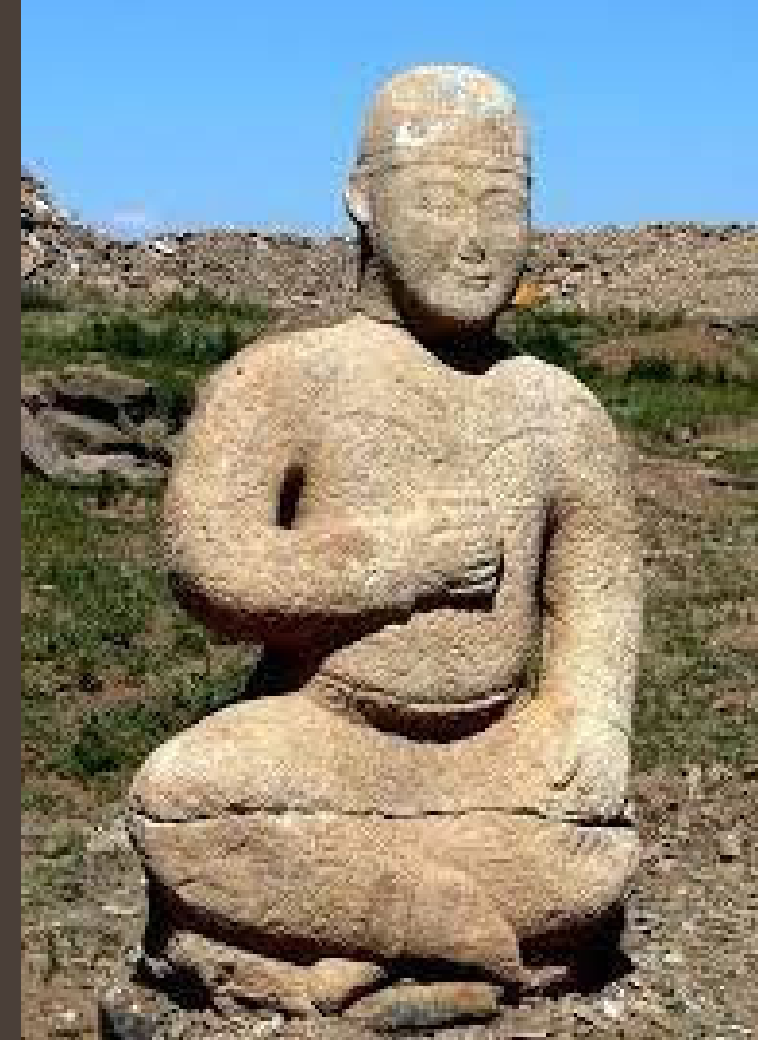
[Moğolistan](#)'da Orhun Irmağı yakınlarında bulunmaktadır.

Bilge Kağan Yazıtı ile [Kül Tigin Yazıtı](#) arasındaki uzaklık bir kilometredir.

[Göktürk yazısı](#) ile yazılmıştır.

Bazı bölümleri [Kül Tigin Yazıtı](#)'ndan aktarılmıştır.

Ondan farklı olarak Kül Tigin'in ölümünden sonraki olayları da anlatmıştır. Kül Tigin kitabelerinin çevresinde, Bilge Kağan'ın mezarının etrafında da balballar vardır.

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

ORHUN YAZITLARI

Günümüzde Orhun Yazıtları ne durumdadır?

- Bilge Kağan ve Kültigin Yazıtlarının orjinalleri hemen yazıtların yanına yapılan Orhun Müzenin içerisinde sergileniyor.
- Müzede aynı zamanda taşların üzerine dikildiği orijinal kaplumbağa heykelleri, bu çevreden çıkan Türklerle ilgili değerli eserler ve fotoğraflar sergileniyor.
- Yazıtların orijinal yerlerinin yerine de yazıtların birebir boyuttaki kopyası dikilmiş.
- Tonyukuk yazıtı ise diğer yazıtlar kadar korunaklı değil.
- Orijinal konulduğu yerde sert hava koşullarına korunaksız bir şekilde duruyor. Sadece etrafı tel örgüler ile çevrilmiş.

ORHUN YAZITLARI MÜZESİ

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ ORHUN YAZITLARI

Göktürk Alfabeti - Göktürkçe (38 Harfli)

	kalin	ince
B	𐰇	𐰈
Ç		𐰃
D	𐰄	𐰅
G	𐰆	𐰇
K	𐰈	𐰉
L	𐰊	𐰋
M		𐰌
N	𐰍	𐰎
P		𐰏
R	𐰐	𐰑
S	𐰒	𐰓
Ş		𐰔
T	𐰕	𐰖
Y	𐰗	𐰘
Z		𐰙

	kalin	ince
A-E		𐰇
I-i		𐰃
O-U	𐰄	
Ö-Ü		𐰎

Çift Sesli Harfler

turkbitig.com	kalin	ince
iç		𐰙
İK	𐰄	
OK-UK	𐰇	
ÖK-ÜK		𐰎
NÇ		𐰃
NG (Ń)		𐰃
NY (Ñ)		𐰃
ND		𐰇
LD		𐰎

Göktürk Alfabeti Türk dilinin en eski yazı sistemidir.

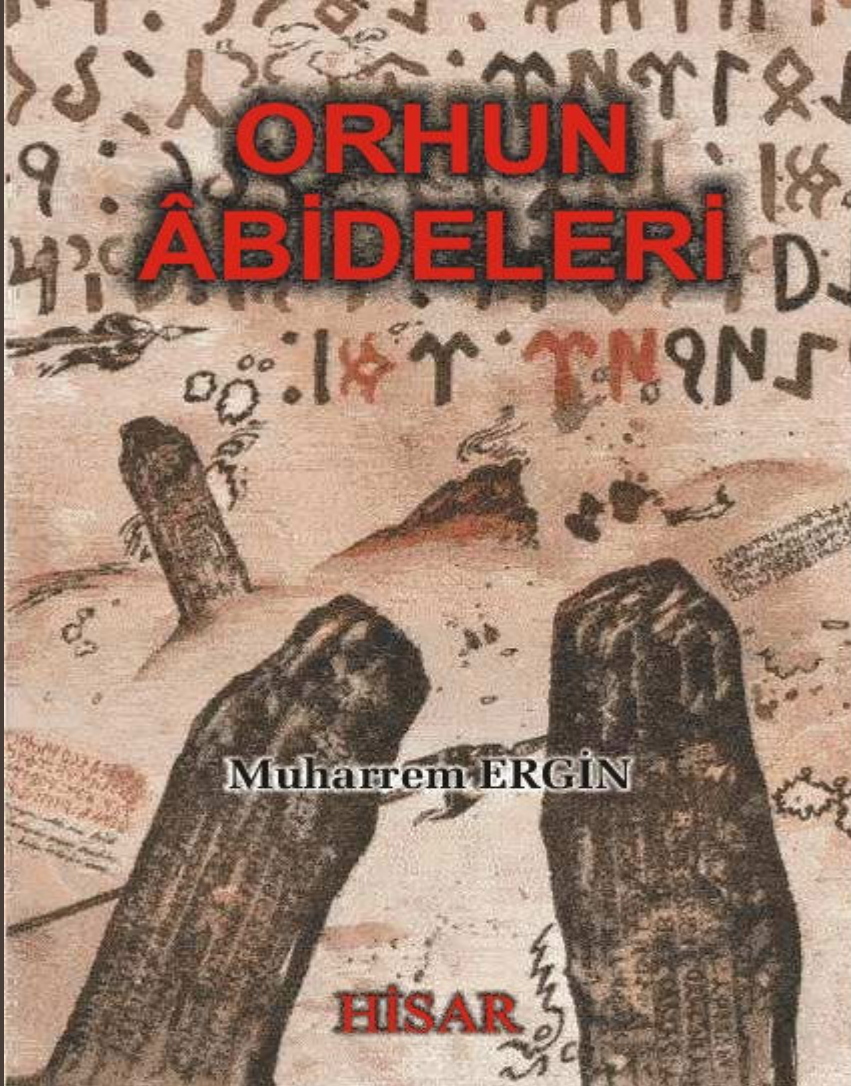
Sağdan sola doğru yazılır.

4 ünlü, 25 ünsüz ve 9 çift sesli olmak üzere toplam 38 harften oluşur ve çoğu ünsüz harflerin kalın ve ince seslileri vardır.

[Orhun Yazıtları](#) bu alfabe ile yazılmıştır.

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ

ORHUN YAZITLARINDA GEÇEN ATASÖZLERİ VE DİYİMLER

- Türk milleti, tokluğun kıymetini bilmezsin. Açlık, tokluk düşünmezsin. Bir doysan açlığı düşünmezsin.
- Yufka olanın delinmesi kolay imiş, ince olanı kırmak kolay. Yufka kalın olsa delinmesi zor imiş. İnce yoğun olsa kırmak zor imiş.
- Zayıf boğa ve semiz boğa arkada tekme atsa: semiz boğa, zayıf boğa olduğu bilinmezmiş dersler deyip, öyle düşündüm.
- Çin milletinin sözü tatlı, ipek kumaşı yumuşak imiş. Tatlı sözle yumuşak ipek kumaşla aldatıp uzak milleti öylece yaklaştırmış. Yaklaştıırıp, konduktan sonra, kötü şeyleri o zaman düşünürmüş.
- Bir insan yanılrsa, kabilesi, milleti, akrabasına kadar barındırmazmış.
- Kanın su gibi koştı, kemiğin dağ gibi yattı.
- Beylik erkek evladın kul oldu, hanımlık kız evladın cariye oldu.
- Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş.

Orhun Yazıtları, söz ve sözcük varlığı olarak zengin bir kaynaktır. Kitabelerde kullanılan deyim ve atasözlerinin anlatımı zenginleştirmesi ve derinleştirmesi ile beraber dönemin toplumsal, siyasi ve milli duruşu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Hazırlayan:
Asibe Koçer ÜLKÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni